

Konferencija o posebnim obrazovnim potrebama – intervencije zasnovane na dokazima i izazovi inkluzije

Miodrag NEDELJKOVIĆ¹

Razvojni centar Društva defektologa Srbije, Beograd, Srbija & Škola za osnovno i srednje obrazovanje „Vidovdan“, Bor, Srbija

Nastavak uspešne saradnje Društva defektologa Srbije i Udruženja „Autizam – pravo na život“, potvrđen je i realizacijom konferencije sa međunarodnim učešćem, koju je materijalno i logistički pomogao Britanski Savet. Skup pod nazivom „Konferencija o posebnim obrazovnim potrebama – Intervencije zasnovane na dokazima i izazovi inkluzije“ održan je 18. juna 2015. godine u Beogradu, u Sava Centru. Osmišljen je kao zvanična prezentacija ABA metode, ispred Međunarodnog borda za primenjenu bihevioralnu analizu², i kao panel za regionalnu razmenu iskustava o stanju organizovanja podrške deci sa složenim neurorazvojnim poremećajima. Važnost konferencije potvrđena je priustvom državnih zvaničnika, ispred resornih ministarstva zdravstva, socijalne zaštite i obrazovanja. U ime glavnog organizatora, skup su najavili Toni O’Brajan, direktor *British Council*-a za Zapadni Balkan, i Denis Kif, ambasador Velike Britanije, koji su pohvalili napore i angažovanje države u sprovođenju politike inkluzivnog obrazovanja.

Konferencija je otvorena obraćanjem Maje Gojković, predsednika Narodne Skupštine Republike Srbije. Ispred Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije, skup je pozdravio ministar Aleksandar Vulin. Predstavnik Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije bila je Snežana Vuković, zadužena za socijalnu inkluziju, a ispred Ministarstva zdravlja Republike Srbije, učesnicima se obratio Dejan Kostić, pomoćnik ministra.

Stručni deo konferencije organizovan je u dve sesije. U prepodnevnom delu realizovana su plenarna predavanja gostujućih predavača iz Velike Britanije³, a u poslepodnevnom delu su predstavljana i razmenjivana iskustava u organizovanju sistema podrške deci sa složenim neurorazvojnim smetnjama, sa prezentacijama predavača iz zemalja u okruženju.

1 Miodrag Nedeljković, mioned@gmail.com

2 BCAB – Behavior Analyst Certification Board: <http://bacb.com/>

3 Snimak dela konferencije sa predavanjem učesnika iz Velike Britanije nalazi se na You Tube kanalu Društva defektologa Srbije, na linku: <https://www.youtube.com/watch?v=qNmhiFoP3qI>

Ulogu centralne ličnosti Konferencije imao je profesor Nil Martin, direktor za razvoj Međunarodnog borda za primenjenu bihejvioralnu analizu, sertifikovani bihejvioralni analitičar, supervizor i istraživač u primeni ABA metode. Profesor Martin je održao dva plenarna predavanja. U okviru prvog predavanja, pod naslovom „Primenjena analiza ponašanja i intervencija kod autizma“, profesor Martin je dao pregled uspešnih intervencija kod poremećaja iz autističkog spektra, koje su zasnovane na nizu dokaza. Predstavljani su sumirani rezultati istraživanja o bihejvioralnim intervencijama, nastalim na osnovama prirodne nauke bihejvioralne analize. Rezultati više od 550 publikovanih studija u periodu od 1960. do 1995. godine potvrdili su efikasnost i učinkovitost ABA metode u izgradnji korisnih veština i smanjivanju problema ponašanja kod osoba sa autizmom. Brojne studije novijeg datuma potvrđuju značaj rane intervencije i efikasnost ABA tretmana, u poređenju sa primenom drugih terapijskih metoda. Profesor Martin je posebno govorio o procesu obuke i postupku licenciranja i ukratko predstavio Međunarodni odbor za bihejvioralnu analizu, kao zvanično telo koje upravlja obukama i procesom akreditacije ABA terapeuta, supervizora i trenera⁴.

U drugom predavanju, pod nazivom „Nastava potkrepljena podacima/razumevanje i rad sa problematičnim ponašanjima“, profesor Martin je sumirao ključne komponente podučavanja putem diskretnih pokušaja i podsticaja. Naglasio je važnost određivanja primerenih nastavnih ciljeva, podsticanje tačnih i odgovarajućih reakcija, kao i značaj efektivne stimulacije i ohrabivanja za postizanje poželjnog ponašanja. Profesor Martin je razložio i predstavio mehanizam delovanja ABA terapijskog pristupa u podučavanju dece iz autističkog spectra poremećaja školskog uzrasta.

U plenarnom delu, učesnicima se obratila i Suzan Mordju, međunarodni ekspert za primenu informaciono-komunikacionih tehnologija i učenje na daljinu, predstavivši dostignuća Britanskog saveta u organizovanju različitih vrsta aktivnosti za učenje na daljinu, putem interneta, za rad sa decom sa smetnjama u razvoju. Predstavljena je ponuda web seminara, u organizaciji Britanskog saveta⁵, namenjenih nastavnicima, za unapređenje stručnih kompetencija i razmenu praktičnih primera u radu.

Rad Konferencije u poslepodnevnim satima bio je posvećen razmeni iskustava u regionu, sa prezentacijama načina organizovanosti sistema

4 Behavior Analyst Certification Board <http://bacb.com/>

5 <http://www.teachingenglish.org.uk/teacher-training/special-educational-needs>

pomoći i podrške deci sa smetnjama u razvoju, dominantno sa smetnjama autističkog spektra, u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori.

Ispred Društva defektologa Srbije, sesiju je otvorila prof. dr Gordana Nikolić, rukovodilac Razvojnog Centra DDS. Ona je ukazala na ključni problem nedostatka sistemskih obuka stručnjaka i neophodnost da država prepozna interes ulaganja u kadrove i organizaciju rada ustanova za uspešniju brigu i podršku sve brojnijoj grupi dece i osoba sa autizmom.

U ime drugog suorganizatora konferencije, udruženja „Autizam – pravo na život“ iz Beograda, učesnicima se obratila Vesna Trajković, roditelj deteta sa autizmom, izrazivši nadu da će reprezentativnost učesnika skupa pomoći da se stanje stvari u oblasti tretmana i podrške dece sa autizmom početi da se menja na bolje. Govornik na skupu je bila i doc. dr Nataša Dragašević Mišković (Univerzitet u Beogradu – Medicinski fakultet), neurolog i predsednik udruženja „ABA tretman za decu sa autizmom u Srbiji“, koja je dala prikaz iskustava u terapiji dece sa autizmom u regionu.

Stanje u oblasti organizovanosti sistema podrške deci sa smetnjama u razvoju i načine obezbeđivanja inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori predstavila je Radmila Perovanović, defektolog logoped, stručni saradnik Resursnog centra za sluh i govor „Peruta Ivanović“ u Kotoru⁶.

Iskustva u organizaciji podrške deci sa poremećajima autističnog spektra u Hrvatskoj predstavljena su u prezentaciji „Od razumijevanja poremećaja iz autističnog spektra do intervencije: Edukacijsko-rehabilitacijska podrška“, koju je prikazala prof. dr Jasmina Fray Škrinjar, sa Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Predstavljani su studijski program Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, posebno diplomski program za obrazovanje stručnjaka za edukacijsko-rehabilitacijske intervencije i posle diplomski program za ranu intervenciju u edukacijskoj rehabilitaciji. Prof. dr Škrinjar je dala globalni prikaz razvojnih pristupa i metoda u tretmanu dece sa autizmom, koji se sprovode u Hrvatskoj. Posebno je predstavljen rad Centra za rehabilitaciju⁷ pri Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, kao referentan nacionalni centar za ranu intervenciju, dodatnu podršku i stručno usavršavanje kadrova u oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije.

Drugi govornik iz Hrvatske bio je kolega Zlatko Bukvić, defektolog, ujedno i Predsednik Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske. U svojoj prezentaciji dao je kratak osvrt na organizaciju sistema specijalnog školstva

6 <http://www.resursnicentarsluzihigovor.me/index.html>

7 <http://centar.erf.unizg.hr/index.php/hr/>

u Hrvatskoj i mogućnosti obezbeđivanja specijalizovane stručne podrške u obrazovno-vaspitnom radu sa decom. Predstavljene su i strukovne organizacije Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske⁸ i Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora⁹.

Predstavnik Bosne i Hercegovine bila je Lejla Buturović, ispred udruženja „EDUS“¹⁰, iz Sarajeva, strukovno-roditeljske organizacije koja se bavi unapređenjem sistema podrške deci sa i bez poteškoća u razvoju i unapređivanjem stručnih kompetencija stručnjaka, studenata i roditelja za korišćenje naučno dokazanih metoda rada s decom sa smetnjama u razvoju. Predstavljen je rad organizacije u promovisanju prava dece iz autističkog spectra poremećaja.

Konferenciji je prisustvovalo više od 70 učesnika, uglavnom direktora i rukovodioca ustanova u specijalnom obrazovanju, ali i predstavnici ustanova socijalne zaštite, predstavnici nevladinog sektora u oblasti ravnopravnog pristupa obrazovanju deci sa smetnjama u razvoju, istaknuti stručnjaci i autoriteti u oblasti rada sa decom sa autizmom.

Zaključci Konferencije o posebnim obrazovnim potrebama – Intervencije zasnovane na dokazima i izazovi inkluzije, ali i zaključci doneti na seminaru „Primenjena bihejvioralna analiza i autizam“, nedvosmisleno ukazuju na potrebe stručne javnosti za novim saznanjima i ističu neophodnost uvođenja specijalizovanih edukacija i novih studijskih programa u oblasti rane rehabilitacije i tretmana dece sa poremećajima autističkog spektra. Istovremeno, pred državu se postavlja pitanje obaveze uspostavljanja adekvatnog i celovitog sistema pomoći i podrške deci i osobama sa autizmom i njihovim porodicama, mimo sadašnjih paralelnih rešenja i improvizacija, kojima se simulira obrazovna inkluzija sve dece.

---

8 <http://www.savez-defektologa.hr/>

9 <http://www.hker.hr/>

10 <http://edusbih.org/bhs/>